

สภาพการณ์ทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพโดยทั่วไปและลักษณะการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บั้จจัยที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการรวมกลุ่ม และแนวโน้มการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคต โดยกำหนดขอบเขตไว้เฉพาะกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากข้อมูลผลการเลือกตั้งของกองเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เอกสารจากรัฐสภา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการทอดแบบสอบถามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ ได้มีแนวคิดว่าด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง ทฤษฎีกลุ่ม ตลอดจนทฤษฎีภาวะผู้นำและการยอมรับภาวะผู้นำ มาเป็นกรอบในการวิจัย เพื่อทำความเข้าใจเรื่องนี้ได้ดียิ่งขึ้น จึงขอเสนอสภาพการณ์ทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบการพิจารณา ดังนี้

สภาพทั่วไป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าภาคอีสาน ตั้งอยู่ตอนกลางคาบสมุทรอินโดจีน หรือตอนกลางภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระหว่าง เส้นรุ้ง (ละติจูด) ที่ 14 องศา 6 ลิปดา 50 พิลิปดาเหนือ ถึงเส้นรุ้งที่ 18 องศา 26 ลิปดา 48 พิลิปดาเหนือ และเส้นแวง (ลองจิจูด) ที่ 100 องศา 53 ลิปดา 48 พิลิปดาตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 105 องศา 38 ลิปดา 22 พิลิปดาตะวันออกมีอาณาเขตติดต่อกับบริเวณต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดต่อภาคกลางด้านจังหวัดสระบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดปราจีนบุรี และกัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันออก	ติดต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อภาคกลางตอนบนด้านจังหวัดลพบุรี และภาคเหนือ ตอนล่างด้านจังหวัดเพชรบูรณ์และพิษณุโลก

ภาคอีสาน มีเนื้อที่ 169, 644.29 ตารางกิโลเมตร หรือ 106, 027, 681 ไร่ ประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ประกอบด้วย 17 จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี

สภาพภูมิศาสตร์

สภาพโครงสร้างทางธรณีวิทยาของภาคอีสานสันนิษฐานว่า บริเวณภูมิภาคนี้นั้นสมัยดึกดำบรรพ์ มีสภาพเป็นทะเลน้ำเค็ม ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงยุคเปลือกโลกบริเวณนี้ถูกดันยกสูงขึ้น น้ำทะเลแห้งไปจึงมีแหล่งเกลือหินอยู่ใต้ดิน มีปริมาณเป็นจำนวนมากมายูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูงมีชื่อเรียกว่าที่ราบสูงโคราช ลักษณะเอียงเทไปทางตะวันออกเฉียงใต้ทางลุ่มแม่น้ำมูล โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ๆ ดอน ๆ มีลักษณะพิเศษ คือ มีแนวของที่ราบสูงชันเป็นตอน ๆ และมีแนวภูเขาที่แนวกั้นแนวเขตแดนแทบจะโดยรอบทุกด้านกล่าวคือด้านตะวันตก มีเทือกเขาเพชรบูรณ์ในเขตจังหวัดเลย ขอนแก่น ทอดยาวเชื่อมกับเทือกเขาดงพญาเย็นในเขตจังหวัดชัยภูมิและนครราชสีมาลักษณะของภูเขาด้านบนราบมีขอบชัน บางแห่งเป็นที่ราบ เช่น ภูกระดึงและเขาใหญ่ ความสูงของพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 500-1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีจุดสูงสุดของภาคอีสานที่ภูหลวง ในเขตจังหวัดเลยด้านใต้ มีเทือกเขาสันกำแพงและพนมดงรักซึ่งอยู่บริเวณตอนใต้ของจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี ความสูงของพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 500-700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตอนกลางของภาค บางแห่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่มีอาณาเขตกว้างขวางที่สุดตามภูมิภาคนี้บางแห่งเป็นที่ดอน เช่น บริเวณเทือกเขาภูพานตอนใกล้ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง สำหรับที่ราบกว้างใหญ่ในบริเวณนี้ก็คือ พังงูลำร่องให้ ในเขตจังหวัดยโสธร ร้อยเอ็ด สุรินทร์ มหาสารคามและศรีสะเกษ สำหรับที่ราบลุ่มต่ำก็มีหนองน้ำขนาดใหญ่บ้างเล็กบ้าง ที่สำคัญคือ หนองหาน ในจังหวัดสกลนคร และหนองหานกุมภวาปีในจังหวัดอุตรดิตถ์

พื้นที่ของภาคอีสานมีความแห้งแล้งเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นดินทรายร่วน หรือร่วนปนทราย หรือดินทรายจัด ในชั้นของดินมีศิลาแลงบนดินอยู่ในดินชั้นล่าง ทำให้สภาพการกักเก็บน้ำและอุ้มน้ำไว้ได้น้อยมาก ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ บางส่วนเป็นดินเค็มจนทำให้สามารถทำเกลือสินเธาว์ออกขายได้ เช่นจังหวัดนครราชสีมาและมหาสารคาม เป็นต้น ดินส่วนใหญ่เป็นดินชุดโคราชและชุดร้อยเอ็ด แม่น้ำที่สำคัญมี 2 สาย คือ แม่น้ำมูล อยู่บริเวณตอนใต้สุดของภาค เป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดจากนครราชสีมา ผ่านบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษและลงสู่แม่น้ำโขงที่อุบลราชธานีมีลำนํ้าสำคัญ เช่น ลพปลายมาศ ลำธมใหญ่ ลำธมน้อย ลำพระเพลิง และลำตะคอง เป็นต้น และแม่น้ำชีเป็นแม่น้ำที่อยู่กลางภาคในเขตจังหวัดชัยภูมิ ผ่านจังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ยโสธร และบรรจบกับแม่น้ำมูลที่อุบลราชธานี ก่อนลงสู่แม่น้ำโขง มีลำนํ้าที่สำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำพอง แม่น้ำลำปาว และแม่น้ำขิง ลักษณะภูมิอากาศมีภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม โดยเฉพาะลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังได้รับพายุติเบรชันจากทะเลจีนใต้ด้วย โดยทั่วไปจะมีอากาศร้อนเกือบตลอดทั้งปี แม้ว่าจะมีปริมาณน้ำฝนที่ตกอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่ดีคือประมาณ 1,200-1,400 มม.ต่อปี แต่เนื่องจากดินไม่สามารถดูดซับน้ำ ดังนั้น จึงประสบภาวะฝนแล้งตลอดมาหรือบางทีก็เป็นลักษณะที่ดินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ได้เมื่อมีฝนตกชุกก็จะทำให้เกิดน้ำท่วมได้

ลักษณะพืชพรรณธรรมชาติ โดยทั่วไปมีป่าไม้ทุกชนิด ส่วนใหญ่เป็นป่าแดง ป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ขนาดกลางขึ้นสลับกับต้นหญ้า ต้นไม้ส่วนใหญ่ ได้แก่ ต้นพลวง ต้นเต็ง (จิก) ต้นรัง (ฮัง) และหญ้าคา หญ้าแพรง เป็นต้น แต่เป็นที่น่าเป็นห่วงว่าพื้นที่ป่าไม้ในภาคอีสานเหลือน้อยลงทุกที กล่าวคือในปี พ.ศ.2528 เหลือพื้นที่เพียง 15.1 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.3 ของพื้นที่ภาค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชากรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากสถิติจำนวนประชากรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่า เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2534 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรทั้งสิ้น 20,044,480 (ตาราง 3.1) ประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศมีอัตราความหนาแน่นของประชากรทั้งภาคเฉลี่ยต่อตารางกิโลเมตร เท่ากับ 120 คน จังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในภาค คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในภาค คือจังหวัดมุกดาหาร ใน 17 จังหวัดนี้ มีถึง 9 จังหวัด ที่มีประชากรเกินกว่า 1 ล้านคน คือ นครราชสีมา อุบลราชธานี อุตรธานี ขอนแก่น บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ชัยภูมิ และ ร้อยเอ็ด จังหวัดเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนใต้ของภาค ประชากรในภาคอีสานก็เช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลหรือเขตชนบท มีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากความสัมพันธ์และผูกพันกันในอดีต วัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่เกี่ยวข้องกับชาวอีสานอย่างแนบแน่น ได้แก่ ฮีตสิบสอง ซึ่งหมายถึงจารีตประเพณีในรอบสิบสองเดือน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีขนบธรรมเนียมเฉพาะของตนอยู่กระจัดกระจายไปตามที่ต่าง ๆ อีก เช่น ชาวไร่ ย้อ และกะเลิง เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วันที่ 31 ธันวาคม 2534
 จำนวนตามรายจังหวัดตามจำนวนประชากร

หน่วย : คน

จังหวัด	จำนวนราษฎร		
	รวม	ชาย	หญิง
นครราชสีมา	2,404,432	1,202,123	1,202,309
อุบลราชธานี	1,961,029	981,014	980,015
อุดรธานี	1,835,196	912,988	922,208
ขอนแก่น	1,694,479	848,743	845,736
บุรีรัมย์	1,458,873	729,997	728,876
สุรินทร์	1,293,678	647,569	646,109
ร้อยเอ็ด	1,241,171	619,017	622,154
ศรีสะเกษ	1,358,104	678,513	679,591
ชัยภูมิ	1,073,212	537,054	536,158
สกลนคร	988,246	494,161	494,085
มหาสารคาม	909,429	457,726	451,703
กาฬสินธุ์	905,830	451,349	454,481
หนองคาย	891,612	448,747	442,865
นครพนม	644,021	321,149	322,872
เลย	559,034	285,020	274,014
ยโสธร	532,960	264,672	268,288
มุกดาหาร	293,174	142,939	150,235
รวม	20,044,480	10,022,781	10,021,699

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประชากรส่วนใหญ่นานาชาติตะวันออกเฉียงเหนือประกอบอาชีพทางการเกษตร พืชหลักที่ทำการเพาะปลูก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ปอ ยาสูบ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง งา และพืชผักต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยน้ำฝนเป็นสำคัญ ถ้าปีใดมีฝนตกอย่างสม่ำเสมอในฤดูฝน เกษตรกรก็จะทำการเพาะปลูกได้เต็มที่ แต่ถ้าปีใดมีฝนทิ้งช่วงจะทำให้ทำการเพาะปลูกไม่เต็มที่ นอกจากนี้พื้นที่ดินในภาคนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ไม่อุ้มน้ำและมีสภาพดินเค็มแพร่กระจาย ทำให้เกิดความแห้งแล้งและขาดน้ำทั้งน้ำดื่ม น้ำใช้อย่างต่อเนื่อง ผลผลิตที่ได้จึงต่ำและส่วนใหญ่ไม่พอเพียงแก่การบริโภคในครัวเรือน ประกอบกับประชากรในภาคนี้มีมากที่สุดถึง 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครัวเรือนเกษตรซึ่งปกติจะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 6 คน จึงทำให้เกิดการว่างงานตามฤดูกาล โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งมีประชากรในภาคนี้ย้ายถิ่นออกไปทำงานที่ภาคต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครบางส่วนยังออกไปทำงานในแถบตะวันออกเฉียงกลาง ทำให้เกิดสภาพการละทิ้งถิ่นฐานบ้านช่อง และเร่ร่อนเพื่อไปทำงานที่อื่นเมื่อพิจารณาถึงรายได้ของประชาชนในภาคอีสาน จะเห็นได้ว่ามีรายได้ต่อคนต่อปีต่ำกว่าภาคอื่นอย่างมาก คือต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยทั่วประเทศ ถึง 2.5 เท่า (ตาราง 3.2) ซึ่งผลการค้นคว้าดัชนีความยากจนในปี พ.ศ. 2522 ของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชาชนยากจนหนาแน่นถึง 172 อำเภอสูงกว่าภาคอื่น (แม้ว่าจากการตรวจสอบครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2526 จะชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นก็ตาม)

จากปัญหาความยากจนและความล่าช้าทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมและคุณภาพของชีวิต ดัชนีทางด้านสาธารณสุขชี้ให้เห็นว่าประชาชนในภาคนี้เป็นโรคลาไส้ โรคขาดอาหารและโรคโลหิตจางสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดโปรตีนและพลังงานงานในทารก และเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าในปี พ.ศ. 2529 มีเด็กก่อนวัยเรียนเป็นโรคขาดอาหารมากกว่าภาคอื่น ๆ คือร้อยละ 30 ของเด็กที่สำรวจ

ตาราง 3.2 รายได้ต่อคนต่อปีของคนไทย (2528)

หน่วย : บาท/คน/ปี

ภาค	รายได้
เหนือ	13,153
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8,124
กลาง	16,749
ตะวันออก	25,603
ตะวันตก	21,047
ใต้	15,358
กรุงเทพมหานคร	59,003
ทั่วราชอาณาจักร	20,203

ที่มา : กองบัญชาประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะประสบปัญหาหลาย ๆ ด้านดังกล่าวมาบางส่วนนี้ก็ตาม แต่เป็นที่น่ายินดีว่ารัฐบาลได้ให้ความเอาใจใส่ และระดมทรัพยากรต่าง ๆ เข้าช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยการจัดระบบบริหารการพัฒนาชนบทแนวใหม่หรือระบบ กชช. ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2525 โดยการทำ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันเพิ่มกระทรวงพาณิชย์) ผนึกกำลังลงไปพิจารณาชนบทพร้อม ๆ กันโดยให้มีการประสานงานกันในทุกระดับตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ขึ้นมาจนถึงระดับกระทรวงหรือระดับชาติ การดำเนินงานให้ความสำคัญแก่พื้นที่ยากจนก่อน ผลของการพัฒนาเริ่มชี้ให้เห็นว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการเอาใจใส่และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าก่อน กล่าวคือ มีการให้ความรู้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการรณรงค์ให้ประชากรรู้หนังสือ ซึ่งประสบความสำเร็จในหลายจังหวัด ประชากรมีความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัย เช่น การคุมกำเนิด การรณรงค์จัดหาภาชนะเก็บน้ำ วัสดุขี้เถ้า การสร้างส้วมโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริมสำหรับเด็ก การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ในตับ การพัฒนาของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำ การสร้างถนน ขุดสระน้ำ การขยายเขตจำหน่ายไฟฟ้า การส่งเสริมอุตสาหกรรมหลักและหัตถกรรมพื้นบ้าน ตลอดจนการจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของหลายฝ่ายที่จะแก้ไข้ปัญหาของภาคนี้ให้ลุ่สว่างด้วยดี สรุปแล้วสภาพเศรษฐกิจและสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือพอแยกให้เห็นเด่นชัดมีดังนี้

เศรษฐกิจ

ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อเดือนเมษายน 2532 ระบุว่า เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาศัยผลผลิตจากพืชไร่ที่ชนิดคือ ข้าว มันสาคะหลัง อ้อย ข้าวโพด และปอ ในปี 2530 มีการผลิตสาขาเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 31.6 สาขาบริการ ร้อยละ 14.3 และสาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 8.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมด

ในระยะที่ผ่านมาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของภาคเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยในปี 2524 การผลิตสาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 39.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งภาคได้ลดลงเหลือร้อยละ 31.6 ในปี 2530 และสัดส่วนการผลิตสาขาบริการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.7 เป็นร้อยละ 14.3 ในปี 2530 ในขณะที่การผลิตสาขาอุตสาหกรรมลดลงจากร้อยละ 10.1 เหลือร้อยละ 8.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคมีการขยายตัวประมาณร้อยละ 6.8 โดยในปี 2530 มีมูลค่าตามราคาตลาดประมาณ 150,962 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 12.3 ของประเทศ ซึ่งสัดส่วนนี้ตลอดระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

การผลิตสาขาเกษตรกรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2530 จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลักสำคัญ คือ

- (1) ข้าว มีการเพาะปลูก ประมาณ 25.9 ล้านไร่ ได้ผลผลิต 5.2 ล้านตัน
- (2) มันสำปะหลัง มีการเพาะปลูกประมาณ 5.9 ล้านไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 12.8 ล้านตัน
- (3) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีการเพาะปลูกประมาณ 2.8 ล้านไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 0.7 ล้านตัน
- (4) ปอแก้วมีการเพาะปลูกประมาณ 0.9 ล้านไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 0.1 ล้านตัน
- (5) อ้อย มีการเพาะปลูกประมาณ 0.5 ล้านตัน ได้ผลผลิตประมาณ 4.0 ล้านตัน

การผลิตสาขาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรขนาดเล็ก ในปี 2531 ทั้งภาคมีโรงงานอุตสาหกรรม 34,926 แห่ง โดยประมาณร้อยละ 84 เป็นโรงสีข้าว ตั้งกระจายกันอยู่บริเวณที่ราบลุ่มที่มีการเพาะปลูกข้าว จังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น และอุดรธานี

การผลิตอีกสาขาหนึ่งที่นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวและบริการ เนื่องจากปัจจุบันได้มีการบูรณะปรับปรุงปราสาทหิน และเทวสถาน บริเวณพื้นที่ตอนล่างของภาคเสร็จแล้ว ประกอบกับนโยบายของรัฐที่จะทำธุรกิจค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีน จึงนับเป็นโอกาสสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้การท่องเที่ยวและบริการภายในภาคขยายตัวต่อไป

เมื่อพิจารณาด้านเงินทุนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในระยะที่ผ่านมาปรากฏว่าเงินฝากที่อยู่ในระบบธนาคารพาณิชย์ภายในภาคโดยไม่รวมธนาคารออมสินและธนาคารสินเชื่อเพื่อการเกษตรฯ มีจำนวนทั้งสิ้น 8,335.6 ล้านบาท ในปี 2520 เพิ่มขึ้นเป็น 46,738.0 ล้านบาท ในปี 2530 โดยมีสัดส่วนของเงินที่กู้ยืมต่อเงินฝากประมาณร้อยละ 76.7

สังคม

สังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นสังคมชาวพุทธ โดยศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองหยั่งรากลึกบนดินแดนแถบนี้เป็นเวลายาวนานติดต่อกัน มีชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบทที่รักความสงบ

สภาพทางสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม อาศัยน้ำฝน โดยธรรมชาติทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ทามหากิน กระจายกันอยู่ทั่วไปในพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคซึ่งสภาพของธรรมชาติทั้งดินและน้ำไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร

สภาพของสังคมส่วนใหญ่จึงเป็นสังคมที่ล้าหลังและยากจนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศ การดำรงชีวิตในขั้นพื้นฐานของประชาชนดำเนินไปตามอัตภาพในระยะที่ผ่านมาทรัพยากรป่าไม้มีส่วนช่วยผ่อนคลายปัญหาความยากจนภายในภาคได้มาก โดยมีการบุกเบิกป่าไม้เพื่อใช้เป็นที่ทำกินเพิ่มเติมมาตลอด แต่การขยายพื้นที่ทำกินโดยการบุกเบิกป่าไม้ในอนาคตก็น่าจะไม่สามารถทำได้อีกแล้ว

สภาพทางสังคมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ ยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนอาหาร สุขภาพอนามัยตลอดจนการไม่รู้หนังสือ จะเห็นได้จากการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขในปี 2529 พบว่า ทารกและเด็กก่อนวันเรียน อายุไม่เกิน 5 ปี จำนวน 1 ล้านคน เป็นเด็กที่ขาดสารอาหารประมาณ 0.3 ล้านคน หรือร้อยละ 30 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงที่สุด nationwide

การเมือง

ในการศึกษาเรื่องการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ได้กำหนดหน่วยประชากรศึกษาคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมี 128 คน เพราะฉะนั้นจะนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาชี้แจงเฉพาะหลังและก่อนการเลือกตั้งทั่วประเทศครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535

ในการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ที่ผ่านมา เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 360 คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งสิ้น 2,417 คน ซึ่งมีประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 19,622,332 คน คิดเป็นร้อยละ 61.59 จากจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศ 31,060,156 คน สำหรับจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงมากที่สุดคือ จังหวัดมุกดาหาร คิดเป็นร้อยละ 90.43 และกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.40

ส่วนจำนวนบัตรเสียในการเลือกตั้งครั้งนี้ทั่วประเทศ มีจำนวน 503,534 ใบ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.57 จังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียน้อยที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 1.26 และจังหวัดที่มีจำนวนบัตรเสียมากที่สุดคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนคิดเป็นร้อยละ 6.23¹

พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครทั้งสิ้น 13 พรรค แต่พรรคส่งเสริมประชาธิปไตยส่งสมาชิกสมัครไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 106 กำหนดไว้ จึงมีเพียง 12 พรรค ที่แข่งขันกันจริง ๆ

จังหวัดที่มีผู้สมัครจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้จะเป็น ค.ส. ในเขตจังหวัดนั้น ๆ จะพบว่า จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีผู้สมัครที่เป็นสัดส่วนมากที่สุด ประมาณ 8-10 ต่อ ส.ส. 1 คน เช่น จังหวัดที่มีผู้สมัครมา 5 อันดับแรก คือ

จังหวัดสกลนคร	11 : 1
จังหวัดขอนแก่น	10 : 1
จังหวัดกาฬสินธุ์	9.5 : 1
จังหวัดนครราชสีมา	9 : 1
จังหวัดอุดรธานี	9 : 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹รัฐสภาสาร 40, 9 (กันยายน 2535), หน้า 2; และ กองการเลือกตั้ง, ข้อมูลเลือกตั้ง 2535 (กองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2535).

ตาราง 3.3 จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. 2535 จำนวนตามพรรคการเมือง

พรรคการเมือง	27-30 ก.ค. 35	31 ก.ค. 35	รวม
1. ชาตไทย	236	0	836
2. ประชาธิปไตย	298	12	310
3. ราชนคร	129	3	132
4. ชาตไทย	185	12	197
5. ประชากรไทย	145	8	153
6. กิจสังคม	151	5	156
7. เอกภาพ	180	8	188
8. มวลชน	148	0	148
9. หลังธรรม	259	11	270
10. ความหวังใหม่	236	7	243
11. หลังประชาชน	105	41	146
12. เสรีธรรม	183	53	236
13. ส่งเสริมประชาธิปไตย	0	2	2
รวม	2,255	162	2,417

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.4 จำนวนผู้สมัคร ส.ส. จำนวนตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวนผู้สมัคร	จังหวัด	จำนวนผู้สมัคร
1. กรุงเทพมหานคร	256	2. กระบี่	6
3. กาญจนบุรี	20	4. กาฬสินธุ์	57
5. กำแพงเพชร	22	6. ขอนแก่น	118
7. จันทบุรี	12	8. ฉะเชิงเทรา	16
9. ชลบุรี	30	10. ชัยนาท	16
11. ชัยภูมิ	43	12. ชุมพร	18
13. เชียงราย	45	14. เชียงใหม่	45
15. ตรัง	12	16. ตราด	4
17. ตาก	10	18. นครนายก	5
19. นครปฐม	26	20. นครพนม	32
21. นครราชสีมา	135	22. นครศรีธรรมราช	21
23. นครสวรรค์	38	24. นนทบุรี	36
25. นราธิวาส	20	26. น่าน	18
27. หนองคาย	36	28. บุรีรัมย์	78
29. บึงกาฬ	24	30. ประจวบคีรีขันธ์	6
31. ปราจีนบุรี	30	32. บัณฑิต	12
33. พระนครศรีอยุธยา	28	34. พะเยา	18
35. พังงา	3	36. พัทลุง	18
37. พิจิตร	18	38. พิษณุโลก	34
39. เพชรบุรี	9	40. เพชรบูรณ์	42

(มีต่อ)

ตาราง 3.4 (ต่อ)

จังหวัด	จำนวนผู้สมัคร	จังหวัด	จำนวนผู้สมัคร
41. แพร่	9	42. ภูเก็ต	3
43. มหาสารคาม	48	44. มุกดาหาร	16
45. แม่ฮ่องสอน	4	46. ยะลา	10
47. ยโสธร	27	48. ร้อยเอ็ด	93
49. ระนอง	3	50. ระยอง	18
51. ราชบุรี	45	52. ลพบุรี	41
53. ลำปาง	22	54. ลำพูน	12
55. เลย	32	56. ศรีสะเกษ	75
57. สกลนคร	66	58. สงขลา	34
59. สตูล	4	60. สมุทรปราการ	39
61. สมุทรสงคราม	7	62. สมุทรสาคร	8
63. สระบุรี	18	64. สิงห์บุรี	5
65. สุราษฎร์	22	66. สุพรรณบุรี	20
67. สุราษฎร์ธานี	19	68. สุรินทร์	57
69. อ่างทอง	10	70. อุตรธานี	108
71. อุตรดิตถ์	24	72. อุทัยธานี	14
73. อุบลราชธานี	87		
รวม			2,417

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สมัคร ส.ส.มากกว่าทุกภาค ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นภาคที่มีการต่อสู้แข่งขันกันทางการเมืองสูง ซึ่งประการหนึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นภาคที่ผู้สมัครมีโอกาสสูงที่จะได้รับการเลือกตั้ง เพราะการได้เปรียบในฐานะเจ้าของตำแหน่งเก่ามีไม่สูงนักผู้สมัครส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายหรือเป็นนักธุรกิจถึง 1,000 กว่าคนจากผู้สมัครทั้งสิ้น 2,417 คน ซึ่งทำให้มองให้เห็นว่านักธุรกิจและผู้ปกครองอาชีพค้าขายมีความสนใจทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มวิชาชีพอื่น และส่วนมากมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.5 คุณสมบัติของผู้สมัคร ส.ส. จำนวนตามสภาพภูมิลั้่ง

ภูมิลั้่ง	27-30 ก.ค. 35	31 ก.ค. 35	รวม
ภาค			
กลาง	684	59	743
เหนือ	348	35	383
ใต้	176	7	183
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,047	61	1,108
เพศ			
ชาย	2,031	144	2,175
หญิง	224	18	242
อายุ			
25-29 ปี	259	14	273
30-39 ปี	806	57	863
40-49 ปี	616	43	659
50-59 ปี	409	28	437
60-69 ปี	148	18	166
70 ปีขึ้นไป	17	2	19
อาชีพ			
ค้าขาย/ธุรกิจ	926	80	1,006
เคยรับราชการ	169	17	186
ทนายความ	244	17	261
นักการเมือง	263	4	267
เกษตรกร	230	9	239
รับจ้าง	345	25	370
อื่น ๆ	78	10	88

(มีต่อ)

ตาราง 3.5 (ต่อ)

ภูมิหลัง	27-30 ก.ค. 35	31 ก.ค. 35	รวม
การศึกษา			
ประถมศึกษา	327	21	348
มัธยมศึกษาตอนต้น	315	24	339
มัธยมศึกษาตอนปลาย	194	14	208
อาชีวศึกษา	200	17	217
อนุปริญญา	80	9	89
ปริญญาตรี	880	56	936
ปริญญาโท	165	9	174
ปริญญาเอก	56	4	60
อื่น ๆ	38	8	46

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 3.6 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535
จำนวนตามสภาพภูมิหลัง

ภูมิหลังของ ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
พรรค		
1.ชาติพัฒนา	60	16.7
2. ประชาธิปัตย์	79	21.9
3. ราษฎร	1	0.3
4. ชาติไทย	77	21.4
5. ประชากรไทย	3	0.8
6. กิจสังคม	22	6.1
7. เอกภาพ	8	2.2
8. มวลชน	4	1.1
9. หลังธรรม	47	13.1
10. ความหวังใหม่	51	14.2
11. หลังประชาชน	0	0.0
12. เสรีธรรม	8	2.2
ภาค		
1. ภาคกลาง	118	32.8
2. ภาคเหนือ	69	19.2
3. ภาคใต้	45	12.5
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	128	35.5
เพศ		
1. ชาย	345	95.9
2. เพศ	15	4.1

(มีต่อ)

ตาราง 3.6 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 (ต่อ)

ภูมิหลังของ ส.ส.	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
1. ค้าขาย/ธุรกิจ	151	41.9
2. เคยรับราชการ	21	5.9
3. ทนายความ	40	11.1
4. นักการเมือง	116	32.2
5. เกษตรกร	10	2.8
6. รับตั้ง	7	1.9
7. อื่น ๆ	15	4.2
รวม	360	100

เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของอาชีพผู้สมัครกับผู้ได้รับการเลือกตั้งจะเห็นว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งซึ่งมีอาชีพนักการเมืองกับอาชีพนักธุรกิจจะมีจำนวนใกล้เคียงกัน แต่เมื่อมองถึงจำนวนผู้สมัครแล้วจะเห็นว่า อาชีพนักการเมืองยังเป็นอาชีพที่ได้รับการเลือกตั้งมากที่สุดถึงร้อยละ 40 กว่า แต่ขณะนี้อาชีพนักธุรกิจจะมีผู้ได้รับเลือกตั้งเพียงร้อยละ 7 เศษ ๆ เท่านั้น ซึ่งน่าจะพิจารณาได้อีกแง่หนึ่งว่า ผู้มีอาชีพนักการเมืองน่าจะมีวิธีการดำเนินงานทางการเมืองที่เหมาะสมกว่าอาชีพอื่นๆ ที่จะทำกับประชาชนศรีราชา และลงคะแนนให้กับตนเอง

ตารางที่ 3.7 จำนวน ส.ส. เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 จำนวนตามพรรคและภาค

พรรคการเมือง	กลาง	เหนือ	ใต้	อีสาน	รวม
1.ชาติพัฒนา	12	21	0	27	60
2. ประชาธิปัตย์	18	8	36	17	79
3. ราษฎร	0	1	0	0	1
4. ชาติไทย	38	18	0	21	77
5. ประชากรไทย	2	1	0	0	3
6. กิจสังคม	4	3	0	15	22
7. เอกภาพ	6	0	0	2	8
8. มวลชน	1	1	0	2	4
9. พลังธรรม	29	6	3	9	47
10. ความหวังใหม่	6	8	6	31	51
11. พลังประชาชน	0	0	0	0	0
รวม	118	69	45	128	360

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พรรคความหวังใหม่เป็นพรรคที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด เพราะผู้สมัครของพรรคได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจำนวนมากที่สุด คือ 31 คน และรองลงมาคือพรรคชาติพัฒนา มีผู้ได้รับการเลือกตั้ง 27 คน

จากตารางข้อมูลดังกล่าวทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า สภาพทางการเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นภาคที่มีผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งมากที่สุดถึง 1,108 คน สาเหตุที่มีผู้สมัครมากก็เนื่องมาจากการที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ถึง 128 คน ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดของทุกภาค อีกทั้งการที่มีผู้สมัครจำนวนมากก็น่าจะเป็นเพราะโอกาสความได้เปรียบของผู้สมัครที่จะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนน่าจะไม่แตกต่างกันมากนัก

ไม่ว่าผู้สมัครนั้นจะเป็นผู้สมัครจากพรรคใด เป็นผู้สมัครเก่าหรือสมัครใหม่ก็ตามและก็เป็นเช่นนั้นจริงเพราะดูจากผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ที่ผ่านมามีพรรคการเมืองที่ผู้สมัครในสังกัดพรรคได้รับเลือกตั้งเข้ามาจำนวนไม่ห่างกันมากนัก และมีหลายพรรค (ตามข้อมูลในตารางที่ 3.7) เช่น พรรคความหวังใหม่จำนวน 31 คน พรรคชาติพัฒนาจำนวน 27 คน พรรคชาติไทยจำนวน 21 คน พรรคประชาธิปไตยจำนวน 17 คน และพรรคกิจสังคม จำนวน 15 คน จากผลการเลือกตั้งที่ปรากฏและจากมูลเหตุดังกล่าวจึงทำให้ความเป็นเอกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีไม่มากนักเพราะต้องแยกไปอยู่ตามพรรคต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้ในส่วนของพรรคเดียวกันก็ยังคงแยกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอีก (ซึ่งจะกล่าวถึงในโอกาสต่อไป) จึงทำให้การจะรวมพลังเพื่อมีอำนาจที่จะต่อรองต่อพรรคหรือรัฐบาลกลางมีน้อยลงและส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่สามารถจะมีอิทธิพลเพียงพอที่จะดึงงบประมาณมาพัฒนาความเจริญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งตนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

